

BESLUT

2021-05-10 Dnr: 20/05712

SAKEN

Aktuellt, SVT2, 2020-12-10, inslag om EU:s långtidsbudget och återhämtningsfond; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Inslaget fälls. Det strider mot kravet på saklighet.

Inslaget frias i fråga om kravet på opartiskhet.

FÖRELÄGGANDE

Sveriges Television AB ska på lämpligt sätt offentliggöra nämndens beslut.

INSLAGET

Inslaget handlade om att EU hade nått en uppgörelse om unionens långtidsbudget och en återhämtningsfond, det så kallade coronastödet. Av inslaget framgick det att det i uppgörelsen ingick att ta fram ett system för att förhindra att EU-medel betalas ut till länder som inte följer grundläggande demokrati- och rättsstatsprinciper och att godkännandet av uppgörelsen hade försenats sedan Polen och Ungern inledningsvis motsatt sig rättsstatssystemet. Inslaget påannonserades enligt följande.

(Pgl 1) – EU:s ledare [har] nu nått en uppgörelse om unionens långtidsbudget och rekordstora återhämtningspaket efter pandemin. (Pgl 2) – Ja, det handlar om över 18 000 miljarder kronor. Polen och Ungern hade hotat att stoppa budgeten, eftersom många länder, bland annat Sverige, har krävt att länder som ska få del av pengarna, måste följa grundläggande rättsstatsprinciper.

Sedan intervjuades Sveriges EU-minister om uppgörelsen och bland annat följande sades.

(Pgl 1) – Hur säkra kan skattebetalare i Sverige då, med flera länder, vara på att deras pengar inte används för att till exempel köpa upp oberoende medier och kväsa yttrandefriheten? (Minister) – Jo, men det här är ju själva vitsen, att när EU, som har ganska mycket pengar i sin budget, det handlar ju om över 10 000 miljarder kronor i

budgeten och så ytterligare 8 000 miljarder i den här återhämtningsfonden. När EU ger bidrag till aktiviteter i andra länder då måste vi vara säkra på att de sköts på ett korrekt sätt enligt de rättsstatliga principer vi har, att vi inte har en korruption, att vi inte gynnar några speciella maktavares intressen utan att det går schysst till. Det har skattebetalarna i Sverige och alla andra EU-länder rätt att vänta sig. Och nu finns det äntligen ett instrument som gör det möjligt att hålla inne pengarna om de här sakerna inte fungerar.

Därefter intervjuades Sveriges Televisions (SVT:s) europakorrespondent på länk från Bryssel om bland annat reaktioner på uppgörelsen från olika EU-länder. Sedan ställde programledarna frågor till en utrikesreporter på plats i Budapest och bland annat följande sades.

(Pgl 2) – Hur ser man på den här uppgörelsen i Ungern, är det en framgång eller ett bakslag för människorna där? (Reporter) – Jamen det är samma här som [SVT:s europakorrespondent] säger, det beror på helt vem man frågar. Orbán framställer ju verkligen det här som en seger att han åkte till Bryssel eller han kommer att åka till Bryssel nu och säga att han inte behöver följa de här reglerna, i alla fall inte än på ett tag för det kommer dröja ett par år tror vissa här innan man vet om EU-domstolen kommer att kunna fälla Ungern för brott eller något annat land för brott, för det här gäller ju samtliga länder. Så det är väldigt svårt att säga egentligen, förrän det verkligen är dags, vem som har vunnit. Om man pratar med kritiker här, med oppositionen, så menar ju de att ändå att det ändå är ett nederlag. Jag pratade precis med liberalernas oppositionsledare här och hon menade att det här man får se det som att EU faktiskt inte har kunnat lyckats påverka Ungern på det sätt som man hade önskat när det gäller just rättssystemet och att människor här måste ta tag i egna händer för att försöka hitta en lösning på det här själva för att EU inte kommer att ge det stöd man kanske hade hoppats på genom de här villkoren. Så det är verkligen frågan vem man pratar med här.

Därefter frågade programledaren reportern om hon trodde att Ungern kommer rätta sig efter rättsstatsprinciperna om EU-domstolen skulle godkänna dem. Reportern svarade följande.

Nej, det är ju svårt att tro. Om man tittar på det här artikel 7-förfarandet som inleddes i den för snart två år sedan, först med Polen och sen med Ungern, så har ju inte det lett till en mer demokratisk utveckling i de här länderna utan snarare har man fortsatt på en väg bort från demokrati och både när det gäller den akademiska friheten men när det gäller pressfrihet. Ungern till exempel har halkat ner på Freedom Houses lista och betecknas inte ens som helt demokratisk längre och även i Polen så ser man en utveckling och bara nu senaste tiden här i Ungern här som har man röstat igenom grundlagsförändringar som gör det mycket svårare för oppositionen att vinna val, man gör det ytterligare svårare för HBTQ-personer och minskar program för deras rättigheter i samhället. Så vi ser hela tiden en negativ utveckling inom demokratiområdet. Och det är jättesvårt att se att båda de här länderna skulle ändra inriktning i sin politik på grund av det här.

Därefter avslutades inslaget.

ANMÄLNINGARNA

En av anmälarna är sammanfattningsvis kritisk till att en av nyhetsuppläsarna sade att EU:s långtidsbudget omfattar 18 000 miljoner kronor när den enligt anmälaren i själva verket omfattar 1 074 miljarder euro.

En annan anmälare anför sammanfattningsvis följande.

Den ungerska regeringen svartmålades av SVT:s reporter i Budapest utan att regeringen gavs tillfälle till bemötande. Reportern hänvisade till ett demokrati-index från en viss internationell organisation som sett till att Ungern hamnat långt ner på listan. Tittarna lurades att tro att Ungern inte är någon riktig demokrati eller rättsstat.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SVT anser att inslaget överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet och anför i huvudsak följande.

EU:s stats- och regeringschefer enades i somras om ett stort coronastödpaket samt unionens nästa långtidsbudget för perioden 2021–2027. Uppgårelsen innebar bland annat att pengar gemensamt ska lånas ihop till coronastödet och sedan betalas tillbaka gemensamt fram till år 2058. I uppgörelsen ingick även att ett system skulle tas fram för att förhindra att EU-medel utbetalas till länder som inte följer grundläggande demokrati- och rättsstatsprinciper. Godkännandet av uppgörelsen hade dock försenats sedan Polen och Ungern motsatt sig det rättsstatssystem som förhandlats fram. Sedan de två länderna avslutat sin blockering öppnades för ett slutligt klartecken från EU-parlamentet.

I inslagets påannonser förekom, som anmälaren påpekar, en felaktig uppgift. Det var en felsägning av en programledare som inträffade av misstag. Som framgick av fortsättningen av inslaget, i till exempel intervjun med EU-ministern, gällde summan som avsågs miljarder kronor, och innefattade långtidsbudgeten och återhämtningsfonden.

I *Aktuellt* den 13 december 2020 rättades uppgiften.

Av samtalet med SVT:s korrespondenter i Bryssel och Budapest, framgick tydligt att det fanns olika uppfattningar om toppmötets resultat. Bland annat att Ungerns premiärminister Viktor Orbán och hans partikamrater och väljare såg toppmötets resultat som en seger och skälen till det.

SVT:s korrespondent i Budapest inledde sin medverkan med att förtydliga att frågan om huruvida uppgörelsen var en framgång eller ett misslyckande berodde helt på vem man talade med i Ungern. Vidare beskrev hon både Orbáns och oppositionens inställning.

Detta var således en bedömning och en analys utifrån det politiska läget som korrespondenten gjorde i direktsändning som utsänd på plats och som står väl överens med SVT:s kommentarskyldighet och en korrespondents uppdrag.

När det gäller demokratiutvecklingen i Ungern och Polen hänvisade korrespondenten till ett demokratiindex från Freedom House som utgår från tydligt angivna kriterier, där Ungern betecknas som ”delvis fritt”. Freedom House är en väl ansedd och etablerad internationell organisation som sedan år 1941 har rangordnat världens länder utifrån demokrati och mänskliga fri- och rättigheter.

INFORMATION

Granskningsnämnden har tagit del av den rättelse som sändes i *Aktuellt* den 13 december 2020. I rättelsen sades följande.

Så har vi en rättelse att göra. I torsdagens sändning sa vi att EU:s långtidsbudget omfattar 18 000 miljarder kronor. Rätt siffra är 18 000 miljarder kronor, inget annat. Vi beklagar det felet.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet). Kraven på opartiskhet och saklighet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Bestämmelsen innebär bland annat att en programledare eller reporter inte får göra värderande uttalanden eller ta ställning i kontroversiella frågor. Av betydelse för bedömningen är också bestämmelsen om att SVT ska stimulera till debatt, kommentera och belysa händelser och skeenden (8 § i sändningstillståndet). Med kommentarskyldigheten följer ett visst utrymme för värderande omdömen.

Kravet på opartiskhet innebär enligt granskningsnämndens praxis att om allvarlig kritik riktas mot en klart utpekad part ska den kritiserade få bemöta eller kommentera kritiken. Som regel ska detta ske i samma program eller inslag.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

SVT ska beriktiga uppgifter som förekommit i ett tv-program när det är befogat (5 kap. 4 § radio- och tv-lagen).

Granskningsnämnden får besluta att ett programföretag som brutit mot villkor i sitt sändningstillstånd på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut (17 kap. 10 § radio- och tv-lagen).

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Den ena programledaren sa inledningsvis i inslaget att EU:s ledare hade nått en uppgörelse om EU:s långtidsbudget och återhämtningspaket efter covid-19-pandemin. Den andra programledaren uppgav därefter att det handlade om över 18 000 *miljoner* kronor. SVT har medgett att siffran var felaktig och uppgett att den korrekta siffran var 18 000 *miljarder* kronor samt att den innefattade såväl långtidsbudgeten som återhämtningsfonden.

Granskningsnämnden konstaterar att det i SVT:s rättelse tre dagar senare sades att EU:s långtidsbudget omfattar 18 000 miljarder kronor. Rättelsen gav intrycket att den korrekta summan enbart omfattade EU:s långtidsbudget och inte återhämtningsfonden. Eftersom rättelsen således inte var fullständig, korrigerade den inte för felet i inslaget. Inslaget strider därför mot kravet på saklighet i denna del.

Enligt nämndens mening gick reporterns uttalanden inte utöver vad som kan accepteras inom ramen för SVT:s kommentarskyldighet. Vad anmälaren anför i övrigt medför därför inte att inslaget strider mot kraven på opartiskhet och saklighet i dessa delar.

Detta beslut har fattats av Malin Bonthron, Ulrika Hansson, Clas Barkman, Berivan Yildiz, Bo-Erik Gyberg, Gunnar Springfeldt och Sofia Olsson Olsén efter föredragning av Hanna Teleman.

På granskningsnämndens vägnar

Malin Bonthron

Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.